

Óbudai Egyetem
Bánki Donát Gépész- és Biztonságtechnikai Mérnöki Kar

HUMANITÁRIUS MŰVELETEK MENEDZSER
szakirányú továbbképzés

Budapest, 2020.

I. A szakindítási kérelem indoklása

Bár a hidegháborús szuperhatalmi szembenállását követően a várakozások egy békésebb, biztonságosabb és prosperálóbb világ képét vizionálták, a kilencvenes évek, majd az ezredforduló utáni évtizedek sem teremtették meg ezt az állapotot. Az új évezred második évtizedének végén a világban több mint 60 katonai, polgári, illetve multidimenzionális békeművelet zajlik egyes nemzetközi szervezetek égisze alatt vagy multilaterális szerződések alapján. A háborúk - a társadalmi katasztrófák legsúlyosabb kategóriája - mellett azonban, számos egyéb civilizációs katasztrófa (ipari balesetek, tömeges migráció, stb.), valamint természeti katasztrófák (árvíz, földrengés, stb.) is hozzájárulnak egyes országok, (szub)régiók biztonsági helyzetének romlásához. Bár eltérő jellegű, méretű és hatású katasztrófákról beszélhetünk, az általában közös pont bennük, hogy valamilyen negatív hatással vannak az adott hely lakosságára, melynek megoldására számos esetben az adott állam nem, vagy csak limitáltan képes. Az ilyen esetekben van szükség a humanitárius műveletek gyors és szakszerű beindítására és működtetésére a válsághelyzet felszámolásának eléréséig. Annak ellenére, hogy a gazdaságilag erősebb pozícióban lévő országok jobban fel tudnak készülni egy esetleges katasztrófa helyzetre, annak nagysága és egyedisége sok esetben még a tehetősebb, fejlettebb technológiával, infrastruktúrával és intézményrendszerrel rendelkező államok számára is komoly kihívást jelenthet. A minél magasabb színvonalú reagálás érdekében a humanitárius műveletek működtetéséhez, irányításához magasan képzett, specifikus tudással rendelkező szakemberekre van szükség.

A szakirányú továbbképzés célja ezért az, hogy a humanitárius műveletek működtetéséhez magasan képzett, specifikus elméleti és gyakorlati tudással rendelkező szakembereket képezzen, akik hatékonyan tudnak reagálni a válsághelyzetek okozta kihívásokra, és korábbi szakterületükön belül szerzett tudásukat kiegészítve képesek a felelősségi területükön belül felmerülő problémák megoldására.

A szak tanterve és a tantárgyi programok leírása

1. Tanterv

Félév	Tantárgy	Kredit	Óraszám	Követelmény
1.	Bevezetés a humanitárius műveletekbe (Introduction to Humanitarian Action)	5	10	vizsga
	Humanitárius segítségnyújtás (Humanitarian Assistance)	4	10	vizsga
	Sebezhető társadalmi csoportok (Vulnerable Groups)	5	10	vizsga
	Humanitárius műveletek gazdálkodása, humanitárius segélyek finanszírozása (Finances of Humanitarian Operations, Financing Humanitarian Aid)	4	10	évközi értékelés

	Humanitárius műveleteket befolyásoló illegális tevékenységek (Influence of Illegal Activities to Humanitarian Operations)	4	10	évközi értékelés
	Kommunikáció, tárgyalástechnika, kapcsolattartás (Communication, Negotiation Techniques, Liaising)	5	10	vizsga
	A Nemzetközi Humanitárius Jogi Rendszer (International Legal Protection Regime)	3	10	évközi értékelés
	<i>I. félév összesen</i>	30	70	
2.	Segítségnyújtás és biztonság (Humanitarian Assistance and Security)	3	10	évközi értékelés
	A vallás szerepe a konfliktusokban és a kulturális kommunikációban (The Role of Religion in Conflicts and Cultural Communication)	3	10	évközi értékelés
	Migráció (Migration)	3	10	évközi értékelés
	Nemzetépítés és konfliktust követő újjáépítés (Nation-building and Post-conflict Reconstruction)	3	10	évközi értékelés
	Menekülttáborok működtetése és irányítása, táborkoordináció és tábormenedzsmet (Directing IDP Camps, Camp Coordination and Camp Management)	3	10	évközi értékelés
	Projektmenedzsmet a gyakorlatban (Project Management in Practice)	2	10	évközi értékelés
	Civil-katonai kapcsolatok, katonai alapismeretek (Civil-Military Co-operation and Basic Military Essentials)	3	10	évközi értékelés
	Szakdolgozat	10		
	<i>II. félév összesen</i>	30	70	
	<i>A teljes képzés alatt összesen</i>	60	140	

Képzési forma:

Szakirányú továbbképzés.

Képzés nyelve:

Magyar és angol.

Képzési cél:

A gyakorlatorientált képzés célja, hogy egymásra épülő, aktuális szakmai ismeretanyagot, piacképes tudást és gyakorlati ismereteket biztosítani azoknak a szakembereknek, akik a humanitárius műveletek egyre szélesedő területéhez kapcsolódó munkakörökben dolgoznak.

Képzés helye:

Óbudai Egyetem, Bánki Donát Gépész- és Biztonságtechnikai Mérnöki Kar,
1081 Budapest, Népszínház utca 8.

Képzési idő:

2 félév, összesen 140 kontaktóra.

Jelentkezés feltétele:

bármely felsőoktatási szakon szerzett BSc, vagy MSc, (korábbi egyetemi vagy főiskolai) oklevél

Finanszírozási forma:

Önköltséges (185.000 Ft/félév)

Szakfelelős:

Dr. habil Besenyő János, egyetemi docens

Megszerezhető végzettség:

Eredményes záróvizsga esetén hallgatóink oklevelet kapnak: Humanitárius műveletek menedzser megnevezéssel.

Megszerzendő kreditek száma:

60 kredit

A képzés főbb területei:

Tárgyak jellege	Kredit
Alapismeretek és szakmai törzsanyag	33
Speciális szakismeretek	17
Szakdolgozat	10
Összesen	60

Értékelési és ellenőrzési módszerek, eljárások:

A tantárgyak vizsgával, illetve évközi jeggyel zárulnak. A vizsgára bocsátás feltétele tantárgyanként különböző: írásbeli dolgozat, illetve egyéni feladat beadása egyaránt lehetséges.

A vizsga írásbeli vagy szóbeli lehet. A második félév teljesítése során szakdolgozatot kell készíteni, majd az abszolutórium megszerzése után azt a záróvizsgán meg kell védeni, és a záróvizsga tárgyából eredményes vizsgát kell tenni.

A korábban szerzett ismeretek, gyakorlatok beszámítási rendje:

A korábban, hasonló témában szerzett érdemjegyet az egyetem általános eljárási rendje szerint számítjuk be, azaz a félév kezdetén, index alapján és megfelelő tematika alapján a tantárgyfelelős oktató tesz javaslatot a beszámítás lehetőségére.

A záróvizsgára bocsátás feltételei:

A záróvizsgára bocsátás feltétele a végbizonyítvány (abszolutórium) megszerzése. Végbizonyítványt a felsőoktatási intézmény annak a hallgatónak állít ki, aki a tantervben előírt tanulmányi és vizsgakövetelményeket – szakdolgozat elkészítése kivételével – teljesítette és az előírt krediteket megszerezte.

A záróvizsga részei:

A záróvizsga a szakdolgozat védéséből és a tantervben előírt tárgyakkól tett szóbeli vizsgákból áll. A záróvizsgát a hallgatónak egy napon, folyamatosan kell letenni. A záróvizsga szóbeli vizsgából áll, a felkészülési idő tantárgyanként legalább 20 perc.

A záróvizsga tárgyai:

- Bevezetés a humanitárius műveletekbe (Introduction to Humanitarian Action)
- Humanitárius segítségnyújtás (Humanitarian Assistance)
- Sebezhető társadalmi csoportok (Vulnerable Groups)

A záróvizsga eredménye:

A szakdolgozatra és a záróvizsga szóbeli részére kapott érdemjegyek – a vizsgatárgyak számát figyelembe vevő – átlaga az alábbiak szerint:

$$Z=(SZD+Z1+Z2+..+Zm)/(1+m).$$

Az oklevél minősítése:

A záróvizsga eredménye alapján az oklevelet a következők szerint kell minősíteni:

kiváló	5,00
jeles	4,51 - 4,99
jó	3,51 - 4,50
közepes	2,51 - 3,50

2. Tantárgyi programok

1. Bevezetés a humanitárius műveletekbe (Introduction to Humanitarian Action)

- A Humanitárius krízisek fajtái.
- Komplex veszélyhelyzetek.
- A kedvezményezett.
- Fenntartható Fejlesztési Célok: Post-2015 Agenda.
- Humanitárius elszámoltathatóság: SPHERE, Good Enough Guide.
- Humanitárius vezetéselmélet.
- Bilaterális és multilaterális donorok.
- ENSZ szervezetek.
- EU, EC szervezetek.
- Vöröskereszt.
- Intézmények és kormányzás.
- NGO-k térnyerése és generációi.
- Humanitárius fellépés koordinációja:
 - ENSZ OCHA
 - EB ECHO, EB Nemzetközi Együttműködés és a Fejlesztés Főigazgatósága
 - Humanitárius Reform
 - Cluster rendszer
 - Egyéb koordinációs rendszerek
 - Regularizáció, SPHERE, stb.

2. Segítségnyújtás és biztonság (Humanitarian Assistance and Security)

- A humanitárius munka viselkedési szabályai.
- Személyes biztonság tudatosság.
- Kommunikáció és tájékozódás.
- Biztonság menedzselése és tervezése.
- Jármű és közlekedés biztonság.
- Egészségmegőrzés és fittség.
- Kommunikáció és kapcsolattartás a missziós területen (nemzeti és nemzetközi szervezetek).
- Esemény és krízis helyzet kezelése.
- Természeti katasztrófák.
- Biztonsági kihívások, tűzhelyzetek szimuláció.

3. Sebezhető társadalmi csoportok (Vulnerable Groups)

- Sebezhető társadalmi csoportokat (színes bőrű, faji, etnikai, származási, vallási, életmódbeli, nemi stb.).

- Előítéletek, megkülönböztetés, verbális és erőszakos bűncselekmények (gyűlöletközösségek és ideológiáik stb.).
- Irányadó nemzetközi jog és magyar jog.
- Kisebbségvédelem (hatóságok, civil szervezetek, módszertanok, jó és rossz gyakorlatok).
- Esettanulmányok.

4. Humanitárius műveletek gazdálkodása, humanitárius segélyek finanszírozása (Finances of Humanitarian Operations, Financing Humanitarian Aid)

- Humanitárius cselekvés finanszírozása.
- Intézményi fundraising
 - Pályázatírás, pályázat kezelés.
- Magán fundraising.
- Költségvetés tervezés.

5. A vallás szerepe a konfliktusokban és a kulturális kommunikációban (The Role of Religion in Conflicts and Cultural Communication)

- A Kultúraközi kommunikáció vallási vonatkozásai.
- Az iszlám vallás által befolyásolt kulturális közegekre jellemző viselkedési szabályok, érzékenységek, kapcsolatépítési protokollok.
- A vallási elem specifikus vizsgálata az Európába importált konfliktusokban.
- A vallás kultúrára, társadalomra gyakorolt hatásának a bemutatása, az iszlám világban tapasztalható általános törvényszerűségek és a regionális eltérések, különbségek bemutatása.
- Az iszlám kulturkörnyezetben való biztonságos eligazodás és kapcsolatteremtés alapjai.

6. Kommunikáció, tárgyalástechnika, kapcsolattartás (Communication, Negotiation Techniques, Liaising)

- A kommunikációs alapegységek, a köztük lévő viszony, a direkt irányítású kommunikáció elmélete, azok összehasonlítása egy modellizált terepmunka szempontjából.
- Kommunikációs szándék – az üzenet megfogalmazása – egyirányítású üzenet és a többszintű tartalom alkalmazása egy célnak alárendelve.
- A kommunikációs szándék viszonya a médiához – médiajog: a véleménynyilvánítás és a szólásszabadság, sajtószabadság, és mindezek korlátai kiemelt prioritású helyzetekben.
- Együttműködés a sajtóval – az információhoz való jog és az információ visszatartása direkt helyzetekben – a mérlegelés sebészeti elve: kompromisszumos döntés – „hasznos az, ami a többségnek jó” terepeltv megjelenése a médiakommunikációban.
- Sajtóanyag, sajtóközlemény, interjú, kommuniké – műfajok megváltozott körülmények között; az egyes műfajok külön alkalmazása a különböző aktorokra.
- Karizma, személyi hitelesség használata manipuláció nélkül – a végső kérdés: megengedhető-e a hazugság egy pánikhelyzet elkerülése érdekében.

- Kapcsolattartás a médiával – átmenetképzés a szakértői hitelesség és a laikus szóhasználat között.
- Valósídejű és egyirányú kommunikációs helyzet; valósídejű és szimultán kommunikációs helyzet.
- Médiafelületek ismertetése; azok különböző célhoz való rendelése; egyes médiaformák hasznossága.
- Komplex médiaterv készítése egy modellhelyzetre különböző helyzetekben.
- A szerencse és a szerencsétlenség: a siker (a kommunikációs cél elérése).
- Helyzetgyakorlatok.
- Speciális viselkedési szabályok idegen kultúrákban .
- Kommunikációs és tárgyalási stratégiák idegen kultúrákban.
- Kommunikációs zavarok és konfliktusok elsimítása.
- Protokolláris szabályok a diplomáciában és a hétköznapokban egyes célországokban.
- Kapcsolatépítés – kapcsolattartás.
- Tolmácskezelés.

7. A Nemzetközi Humanitárius Jogi Rendszer (International Legal Protection Regime)

- Bevezetés a nemzetközi humanitárius jogba.
- Bevezetés a nemzetközi emberi jogba.
- Menekültjog, belső menekültek joga.
- A humanitárius munka viselkedési szabályai.

8. Humanitárius segítségnyújtás (Humanitarian Assistance)

- A humanitárius segítségnyújtás gyakorlata.
- Kutatás-mentés.
- Természeti katasztrófák.
- Sürgősségi egészségügyi segítségnyújtás.
- Víz, szanitáció és higiénia.
- Menedék.
- Táborok.
- Táplálkozás, élelmiszersegélyek.
- Megélhetés-támogatás (Non Food Items, Livelihood).
- Logisztika.
- A segélyezés összekötése a rehabilitációval és fejlesztéssel.
- Elnyúló krízisek, a maradni-menni dilemmája, az Észak-Korea eset.
- Humanitárius segélyezés szimuláció.
- Kutatás-mentés és egészségügyi segítségnyújtás szimuláció.

9. Humanitárius műveleteket befolyásoló illegális tevékenységek (Influence of Illegal Activities to Humanitarian Operations)

- Bevezetés a kriminológiába I. (prevenció, bűnelkövetés, áldozattá válás, rendszet/bűnüldözés, büntetőjog, igazságszolgáltatás, BV, reintegráció).
- Bevezetés a kriminológiába II. (bűnügyi és áldozati statisztika, ismeretszerzés, módszertan).

- A (nemzetközi) szervezett bűnözés jellegei.
- Egyes speciális bűncselekmények: korrupció (elkövetés, nemzetközi és hazai büntetőjog, mérés, prevenció stb.).
- Tiltott javak és emberek csempészete (modus operandi, nemzetközi és hazai büntetőjog, mérés, prevenció, áldozatvédelem stb.).
- Házi rabszolgaság (ld. mint fenn).
- Nők és gyermekek elleni erőszakos és élősdi bűncselekmények és áldozataik (kényszerítés, prostitúció, futtatás, gyermekkereskedelem, pedofil hálózatok, kapcsolati erőszak, szervkereskedelem stb.).
- Gyerekkatonák és bűnözésre kényszerített gyermek (ld. fenn, & rehabilitáció, reintegráció).
- Embercsempészet és emberkereskedelem.

10. Migráció (Migration)

- A migráció története.
- A migráció elméletei.
- A migráció szociológiája.
- Migráció és biztonság a kibocsátó és befogadó országok tekintetében.
- A kibocsátó és befogadó országok kapcsolatrendszere.
- A globális migráció folyamata, aktorai, alapfogalmi.
- A migráció tipológiája.
- A kiváltó okok és regionális sajátosságok bemutatása.
- Az irreguláris migráció logisztikája és hálózatait.
- A reguláris migráció nemzetközi és nemzeti intézményrendszerei (jog, hivatalok, eljárásrendek).

11. Nemzetépítés és konfliktust követő újjáépítés (Nation-building and Post-conflict Reconstruction)

- Etnikum, nemzet és nacionalizmus (fogalmak, ideológiák).
- A nemzetté válás politikai és társadalmi folyamata Európában és más nagycivilizációkban.
- Beilleszkedés és kiilleszkedés, kirekesztés, kisebbségek és kisebbségpolitikák.
- A nacionalizmus mint a társadalmi mobilizációs erő.
- A nacionalizmus mint társadalmi és politikai konfliktusforrás.
- MENA régióra és Afganisztán.
- Az ezredforduló óta zajló konfliktusokat.
- Bel- és külpolitikai tényezők, a rendezési kísérletek és a kilátások.
- Esettanulmányok: Afganisztán, Irak, Szíria, Líbia, Algéria, Egyiptom és Tunézia.

12. Menekülttáborok működtetése és irányítása, táborkoordináció és tábormenedzsment (Directing IDP Camps, Camp Coordination and Camp Management)

- Táborkoordinációval és a tábormenedzsmenttel kapcsolatos fogalmak, ezzel kapcsolatos stratégiák, az ezzel foglalkozó, valamint a velük együttműködő szervezetek.
- Táborkoordinációjával kapcsolatos kérdések: fogalma, működése, általános stratégiai és a táborok közötti operatív koordináció, stratégia meghatározása, a szabványok meghatározása, készenléti tervek, információkezelés.
- Táborkoordinációjával kapcsolatos kérdések: A nemzeti és helyi hatóságok szerepe, tevékenysége és felelősége, a velük való együttműködés formái, kérdései.
- Táborok tervezésének, létrehozásának kérdései: Alapelvek, szabványok, a táborok létesítéséhez szükséges feltételek: műszaki, környezetvédelmi, gazdasági, kulturális és szociális, szolgáltatások egyéb eszközök, javak elérhetősége, stb.
- Táborok menedzsmentje/működtetése: Alapelvek, szabványok, a táborok létrehozásának és működtetésének kérdései, tevékenységi körök (élelmezés, vízbiztosítás, oktatás, információgyűjtés, feldolgozás, a menekültek nyilvántartása, helyi közösségekkel való kapcsolattartás, együttműködés, őrzés-védelem, biztonsági kérdések, táborok működtetése, fejlesztése, segítése, stb.).
- Esettanulmányok.

13. Projektmenedzsment a gyakorlatban (Project Management in Practice)

- Projekttervezés részletei (realisztikus humanitárius projektek tervezése, célcsoportok elemzése, célok kijelölése, feladatok és eszközök meghatározása, stb.).
- Projektvezetés, -megvalósítás és -értékelés alapfogalmai és módszertana, monitoring.
- A projektmenedzsment gyakorlata.
- Hazai és nemzetközi pályázati rendszerek áttekintése, felépítésének megismerése.
- Pályázatkészítés módszertana, az információszerzés módjai.
- Pályázatok összeállításának háttérelmei.
- A pályázatírás gyakorlata.

14. Civil-katonai kapcsolatok, katonai alapismeretek (Civil-Military Co-operation and Basic Military Essentials)

- A civil-katonai kapcsolatok (CIMIC/CMCoord) helye és szerepe műveletekben.
- A CIMIC/CMCoord képesség összetevői.
- A CIMIC/CMCoord viszonya a kapcsolódó műveletekhez.
- A CIMIC/CMCoord elvei.
- A CIMIC/CMCoord műveleti környezete és alkalmazása.
- CIMIC/CMCoord műveletek tervezése.
- CIMIC/CMCoord a katonai döntéshozatali folyamatokban.
- Civil-katonai kapcsolatok a Magyar Honvédségben.
- Katonai alapismeretek.

Záró-dolgozati projekt

A témaválasztás megbeszélése. A hipotézis megfogalmazása, adatgyűjtési technikák. Az adatfelvétel és feldolgozás módszerei. A dolgozat szerkezete, főbb részei. Cím, bevezetés, befejezés. Tézismondat. A bekezdés tulajdonságai. Az ellenőrzés. A hatásos fogalmazás és a mondat ereje. Folyamatelemzési módszerek. Érveléstechnika.